

Eenige opmerkingen over de behandeling van ulcera cruris

<https://hdl.handle.net/1874/242415>

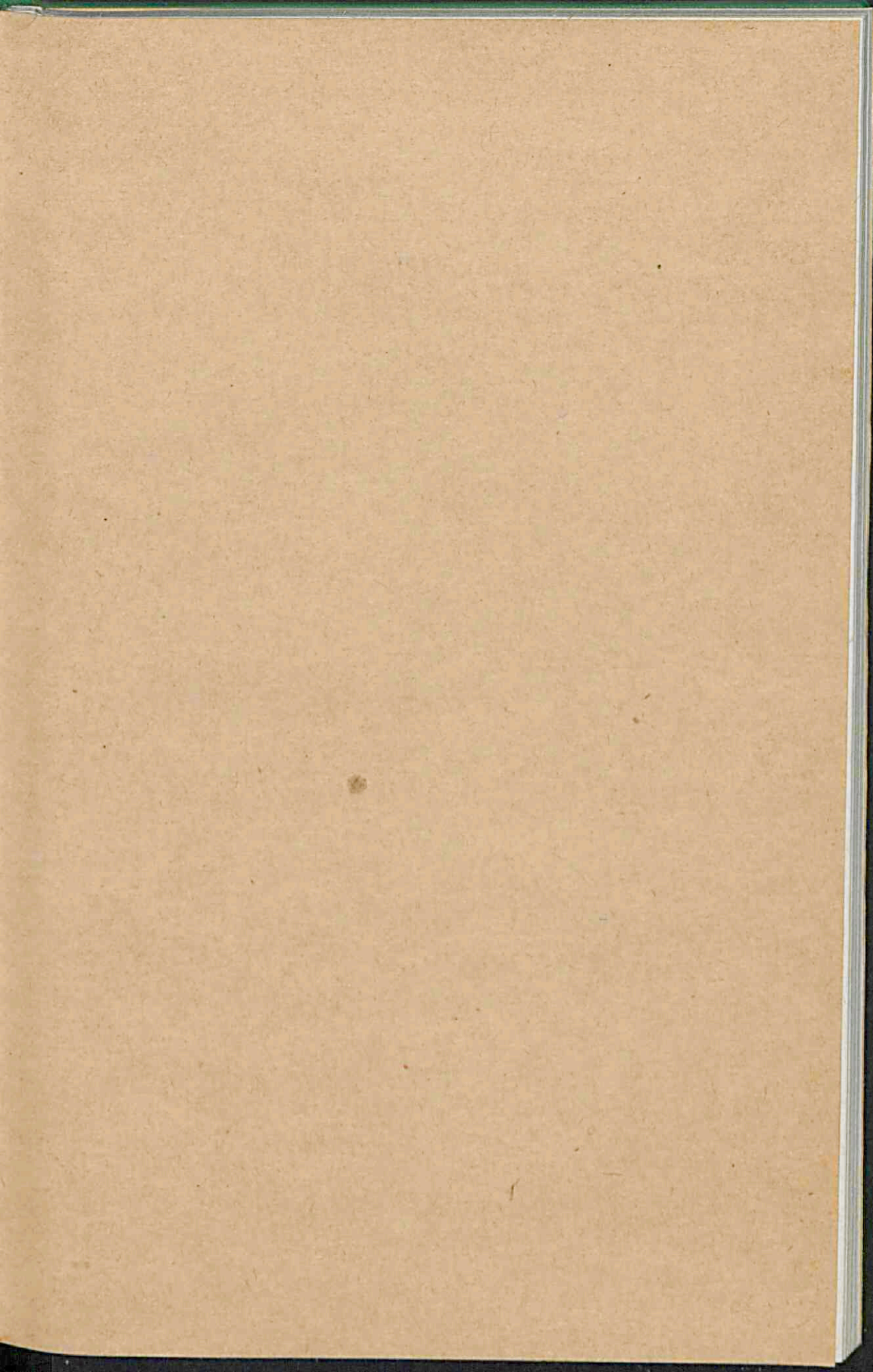
J. H. GERARDS.

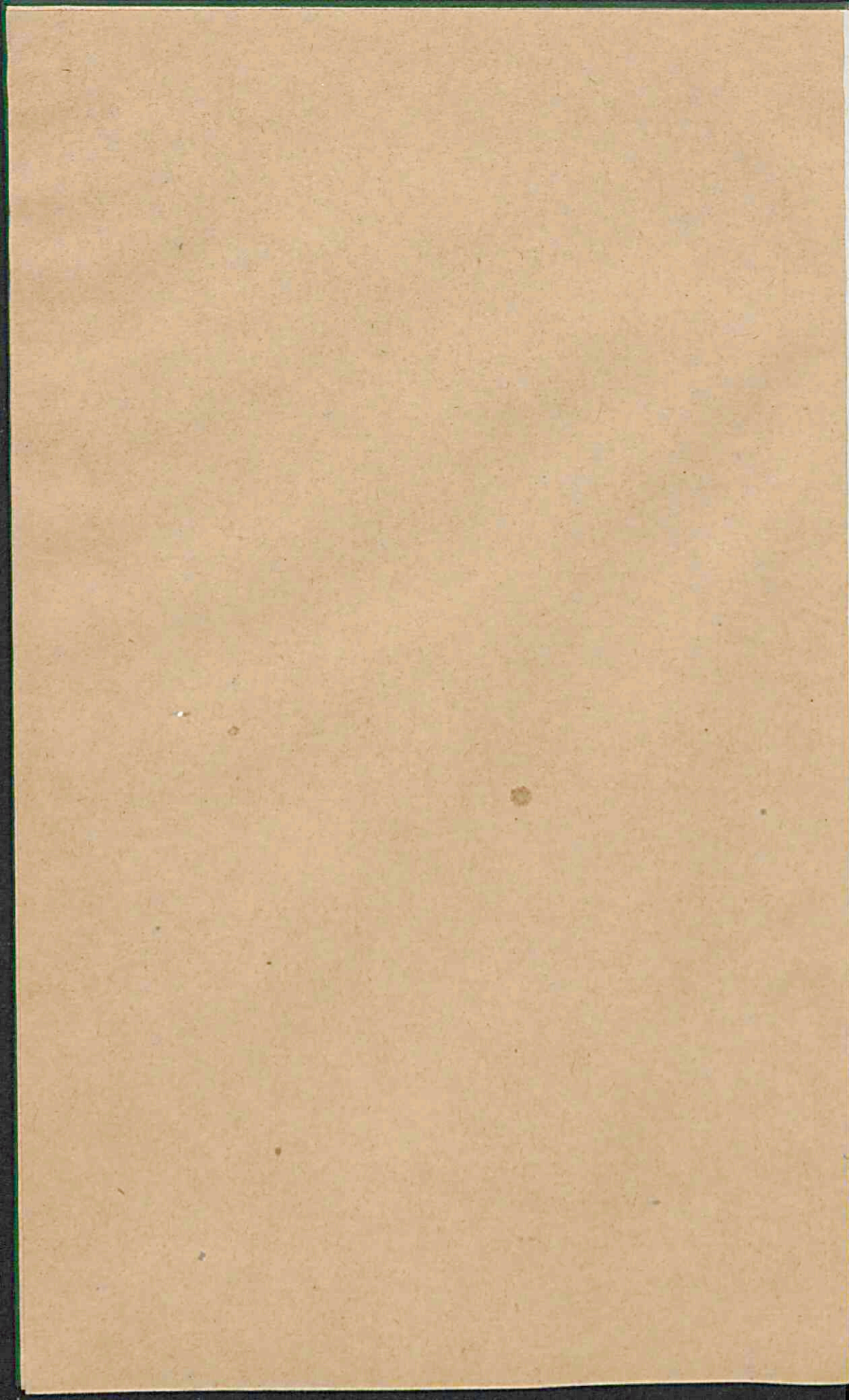
EENIGE OPMERKINGEN

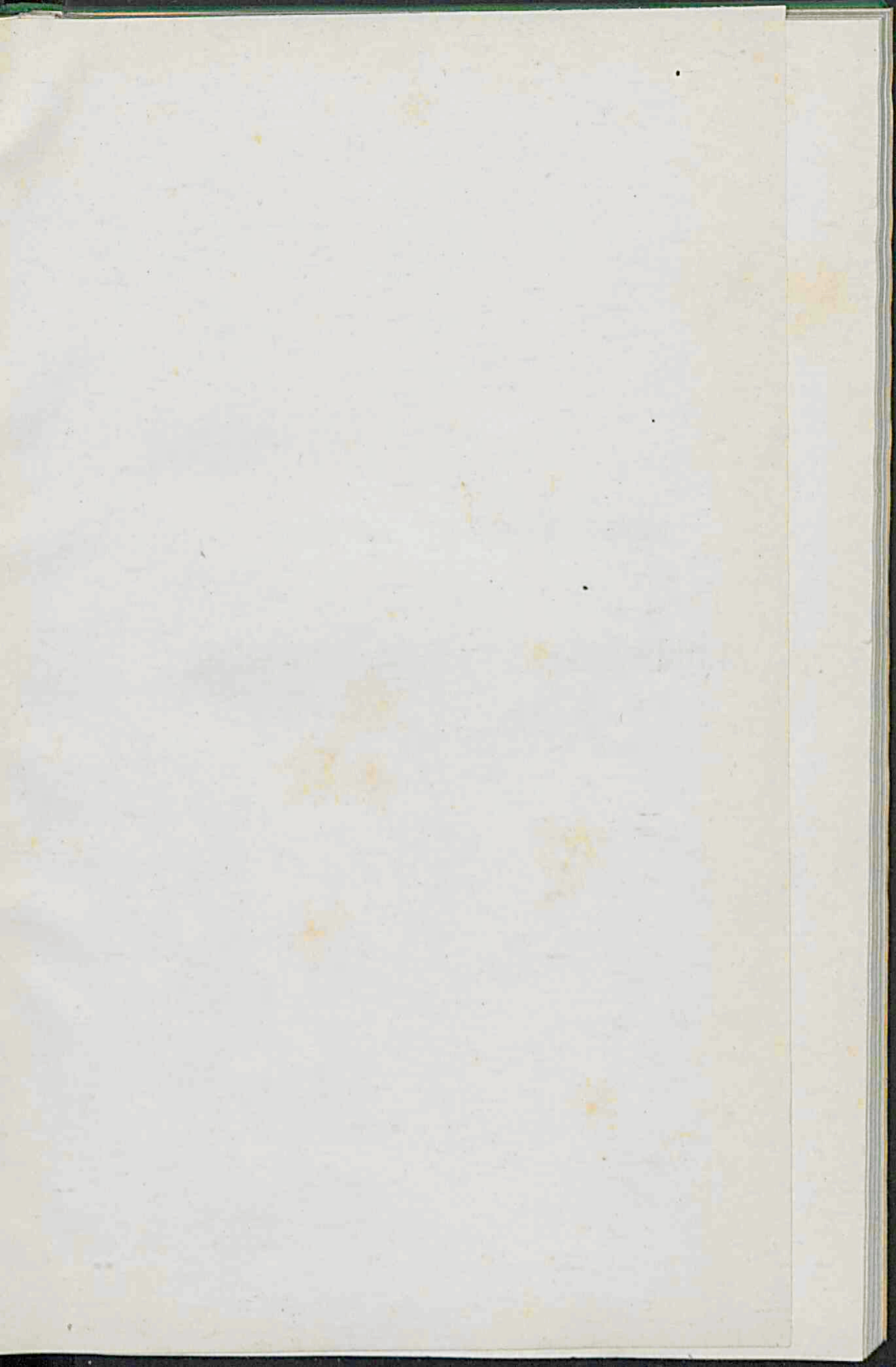
OVER DE

BEHANDELING VAN ULCERA CRURIS

ss.
echt

EENIGE OPMERKINGEN
OVER DE
BEHANDELING VAN ULCERA CRURIS.

STUDY OF MECHANICS

BRUNNEN & VAN DER CRUIJSE

Diss. Utrecht 1879

EENIGE OPMERKINGEN

OVER DE

BEHANDELING VAN ULCERA CRURIS.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Geneeskunde,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. E. MULDER,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER WIS- EN NATUURKUNDE,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT,

EN

OP VOORDRACHT DER GENEESKUNDIGE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op DINSDAG 30 SEPTEMBER 1879, des namiddags te 7 uur.

DOOR

JACOBUS HUBERTUS GERARDS,
geboren te BOCHOLTZ.

UTRECHT,
P. W. VAN DE WEIJER.
Stoomdrukkerij.

PROCEEDINGS OF THE

ANNUAL MEETING

OF THE

AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION

Held at

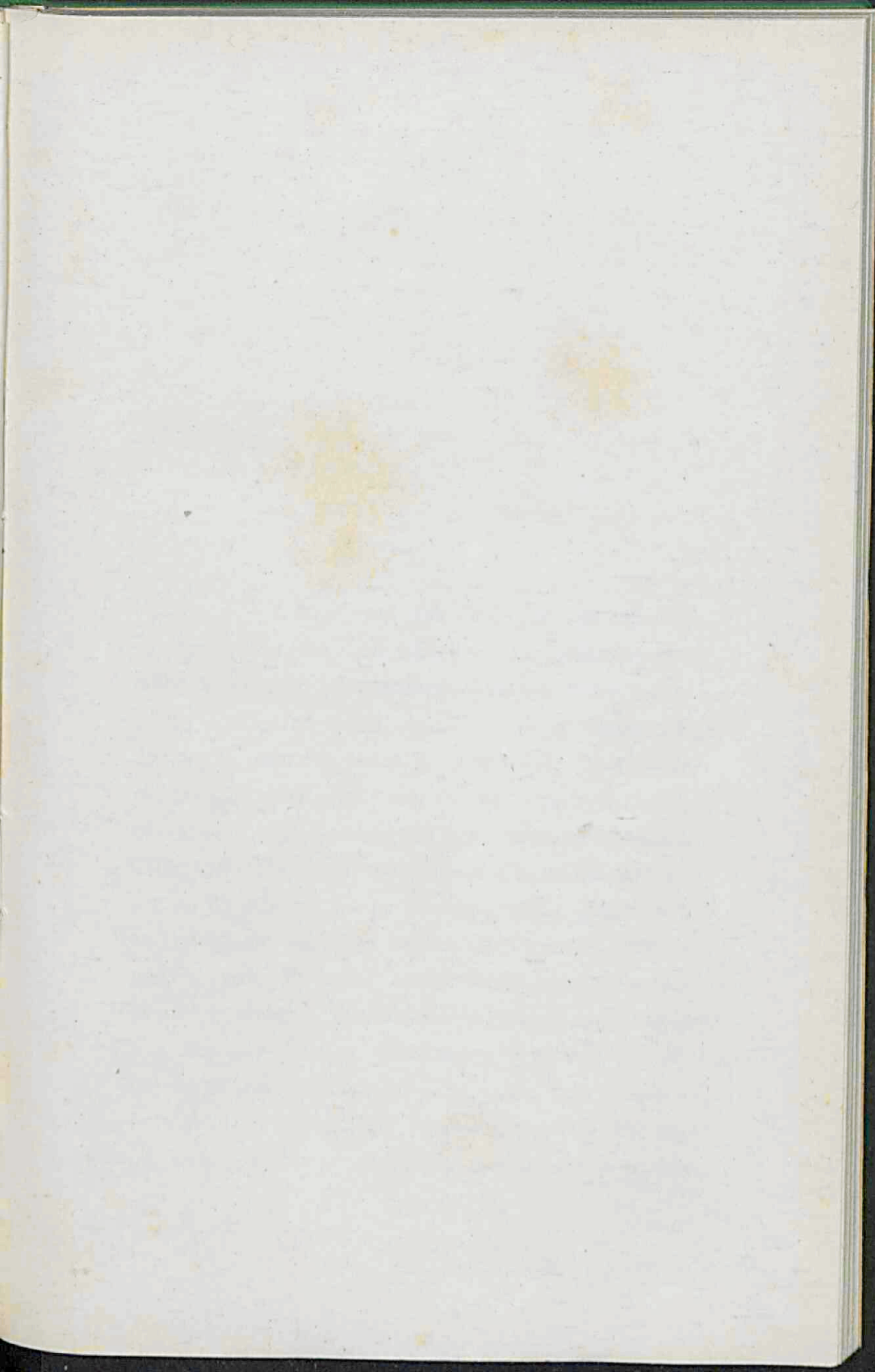
CHICAGO, ILL., MAY 15-19, 1915

Published by the

Association of Medical Editors

Chicago, Ill.

1915

Toen in het begin van Juli dezes jaars de afdeeling »Verband» aan het Buiten-Gasthuis te Amsterdam aan mijne zorg werd toevertrouwd, kreeg ik onder behandeling een aantal lijders aan ulcera cruris. Gedurende de laatste maanden waren de beenzweren, waarvan de chirurgische zalen altijd ruim voorzien zijn, grootendeels met acidum carbolicum of met aqua chlorata behandeld.

De verkregen resultaten schenen mij, vooral met het oog op de echt chronische gevallen, minder gunstig toe, en ik nam om die reden het besluit, een ander verbandmiddel, voor dusdanige aandoeningen nieuw, in toepassing te brengen. Mijn voornemen droeg de goedkeuring weg van den Eersten Geneesheer, den heer J. VAN DEVENTER, die mij bovendien bij mijne waarnemingen welwillend ter zijde stond, en onder wiens toezicht van het verloop mijner proefnemingen aantekeningen werden

gehouden. Er is namelijk in het Buiten-Gasthuis de regel ingevoerd, dat de Eerste Geneesheer éénmaal in de week in gezelschap van den behandelenden medicus de zalen bezoekt. Bij die gelegenheid worden de therapeutische maatregelen met gemeen overleg vastgesteld, en tevens worden de historiae morbi aangevuld.

Het door mij gebezigde geneesmiddel is de Balsamum Peruvianum.

Dat de Peru-balsem ook in vroegere jaren als verbandmiddel bekend stond, blijkt uit de samenstelling van verschillende zalven, met name het Unguentum nigrum en de Balsamum Locatelli. Bij dit laatste onder den naam van Unguentum terebinthinaceum ook in de Pharmacopoea neerlandica opgenomen, is hij door zijne geringe hoeveelheid van luttele beteekenis, terwijl hij in de vroeger in Duitschland officineele »zwarte zalf» verbonden is met nitras argenti en oxydum zincicum, twee zeer sterk werkende artsenuiddelen. De voorliefde der oudere heelmeeesters voor mixta composita kan wellicht als de reden beschouwd worden, waarom niet reeds vroeger de zuivere Peru-balsem bij ulcera gebruikt werd, want, zoo ver mij bekend is, zijn er geen waarnemingen daaromtrent openbaar gemaakt.

Eene vergelijking tusschen de uitkomsten mijner proefnemingen en eenige vroeger hier toegepaste methoden van behandeling scheen mij geschikt, om als onderwerp te dienen voor een academisch proefschrift; tot dit doel

heb ik een twintigtal gevallen bijeen verzameld, om daaruit eenige conclusiën af te leiden.

Bij eenige der met Balsam. peruv. behandelde gevallen heb ik tot mijn leedwezen het definitieve resultaat niet kunnen afwachten wegens gebrek aan tijd: de nieuwe wet op het H. O. toch legt mij de verplichting op om voor 1°. October dezes jaars te promoveeren.

Onder de veelvuldig voorkomende chirurgische ziekten bekleeden de zweren »ulcera» eene voorname plaats; dat ze ook in vroegere jaren den heelmeester veel onder het oog zijn gekomen, behoeft wel geen betoog. Toch hebben de oude heelkundigen het begrip *ulcus* nooit juist weten te bepalen: zelfs de door BOYER¹⁾ gegevene definitie »une solution de continuité de parties molles, plus ou moins ancienne, accompagnée d'un écoulement de matière purulente et entretenue par un vice local ou par une cause interne» is niet streng toepasselijk. De groote Fransche heelkundige maakt hier geen onderscheid tusschen ulceratie, etterende wonde, en *ulcus*. De omschrijving, door DELPECH²⁾ een tiental jaren vroeger gegeven: »une solution de continuité de parties molles avec perte de substance» wijst terecht met nadruk er op, dat de verbreking van den samenhang moet gepaard gaan met verlies van zelfstandigheid.

Volgens de opvatting van den nieuweren tijd kan men

¹⁾ BOYER. *Traité des maladies chirurgicales*. Tome I. Bruxelles 1828.

²⁾ DELPECH. *Précis élémentaire des maladies réputées chirurgicales*. Paris 1816. Tome III.

het ulcus met weinige woorden aldus omschrijven: „scheiding in den samenhang van de zachte deelen, met verlies van weefselzelfstandigheid, en weinig neiging tot genezing.”

Op het voetspoor van Rust ¹⁾ heeft men de ulcera verdeeld in plaatselijke en algemeene of liever in ulcera tengevolge van plaatselijke of van algemeene oorzaken. De Duitsche helkoloog nam daarbij het aetiologisch moment tot grondslag.

Van een pathogenetisch standpunt beschouwd kan de groep der plaatselijke zweren gelijk gesteld worden met de idiopathische, en die der algemeene met de dyscrasische of symptomatische. Deze aetiologisch-pathogenetische indeeling is niet alleen pathologisch en klinisch zeer bruikbaar, maar vooral van groot belang voor de therapie: immers bij de op eene dyscrasie berustende ulcera zal de inwendige medicatie de hoofdrol spelen, terwijl bij de idiopathische de plaatselijke behandeling op den voorgrond treedt.

Mijne waarnemingen hebben uitsluitend betrekking op de klasse der zoogenaamde plaatselijke zweren, en meer bepaaldelijk op de ulcera idiopathica van het onderbeen.

Het is dus op deze afdeeling, dat ik meer bijzonder de aandacht wil vestigen.

¹⁾ Rust. Helkologie. Wien 1811.

Het valt niet te betwijfelen, dat het onderbeen de zitplaats bij uitnemendheid voor ulcera moet genoemd worden. De reden dezer praedilectie kan gevoegelijk gezocht worden in de anatomische en physikalische verhoudingen van het aderenstelsel van dit deel, in verband met beroepsbezigheden en leefwijze.

De oppervlakkige venae van het onderbeen zijn niet rijk aan kleppen: bij vertikalen stand van het lichaam is de bloedsdrukking in de aderen der onderste extremiteiten aanmerkelijk grooter dan bij eene horizontale houding; deze overmaat is ongeveer gelijk aan de hoogte der bloedkolom, gemeten tot aan de sluitende kleppen. Wordt de bloedsbeweging niet door spierwerking voldoende bevorderd, dan zullen ten gevolge van die verhoogde bloedsdrukking de venae zich langzamerhand gaan uitzetten. Omdat evenwel met de verwijdering van het lumen der aderen de vergrooting der klepvliesen geen gelijken tred houdt, zal onvoldoende sluiting van deze laatsten als onmiddellijk gevolg moeten optreden. Hierin ligt de oorzaak opgesloten voor de stoornissen in de circulatie van het bloed in het onderbeen: veneuse hyperaemie, sereuse transsudatie en belemmerde resorptie van exsudaten in de huid en in het subcutane bindweefsel.

Die ongunstige verhouding ziet men veelal ontstaan bij menschen, wier beroep medebrengt, hunne bezigheden in staande houding te verrichten, zooals bakkers, kastenmakers, smeden en anderen.

Op een zoo gunstig voorbereid terrein kan de meest onbeduidende oorzaak aanleiding geven tot langdurige ontsteking. Nu eens is het eene onbelangrijke verwonding, dan weder een licht eczema of eene ekthyma-puist, of eindelijk eene spontane phlegmone, welke als uitgangspunt van het chronische lijden moet aangegemerkt worden. Gaat hiermede hand aan hand eene onvoldoende of zelfs ongezonde voeding, gebrek aan zindelijkheid of ondoelmatige behandeling en verpleging, dan is de grondslag gelegd tot de hardnekkigste ulceraties.

De ontbinding van het interstitieele exsudaat geeft tot snelle verwoesting aanleiding; de weefsel-elementen, door de drukking van het exsudaat van de noodige voedingsstof beroofd, zijn eveneens aan vernieling blootgesteld: en in dier voege duurt het etteringsproces korteren of langeren tijd voort.

Eindelijk wordt het evenwicht tusschen vernietiging en nieuwvorming van weefsel hersteld; onder voortdurende ettervorming komen steeds nieuwe granulatiën te voorschijn: ziedaar het *ulcus cruris* in optima forma.

Eenvoudige of zoogenaamde goedaardige zweren van het onderbeen zijn zeldzaam, want er treden meestal zeer spoedig complicaties op den voorgrond. Deze voor het slepend verloop zoo kenmerkende voorwaarden berusten wel eens op vermeerderde of verminderde levensvatbaarheid der weefsels; de zweer wordt erethisch, atonisch of gangraeneus; ten gevolge van cicatrisatie aan den

eenen kant en verdere uitbreiding aan den anderen kant neemt ze in andere gevallen een serpiginous karakter aan.

Menigvuldiger echter hangt de complicatie af van gebreken in de bewerktuiging; de zweer wordt oedemateus callosus of sponsachtig; haar omtrek vertoont de uitwerkselen der chronische ontsteking: sclerose van de huid en van het bindweefsel, vergroeiing der cutis met de fascia of met het periosteum; bij grootere uitbreiding en langeren duur van het proces eene op elephantiasis gelijkende onttaarding der huid; en last not least de varices; deze zijn dikwerf reeds in het begin aanwezig; in de latere stadiën zoekt men ze bijna nooit te vergeefs.

Eindelijk kan de complicatie eene afwijking in de uitwendige gedaante van het ulcus tot grondslag hebben: bij verettering van het onderhuidsche bindweefsel in de omgeving der zweer zijn de huidranden ondermijnd, en er kunnen zich pijpzweren vormen.

Deze verschillende complicaties, in verband met de boven besprokene ongunstige verhouding van den bloedsomloop geven eene voldoende verklaring voor het slepend verloop der *ulcera cruris*.

De zoo vaak, na met veel moeite verkregen herstelling, voorkomende recidieven moeten grootendeels aan dezelfde oorzaken worden toegeschreven; de hoofdoorzaak echter van de recidieven moet gezocht worden in den aard van het nieuwgevormde weefsel zelve: de *cicatrix* is een *locus minoris resistentiae*.

Het litteeken namelijk bestaat uit een vezelachtig weefsel, hetwelk bij vergelijking met het normale onderhuidsche bindweefsel eenige afwijking vertoont. De vezels van het litteekenweefsel zijn vast en weinig veêrkrachtig, ten gevolge van de verschrompeling der cellen is hare levenswerkdadigheid tot een minimum gedaald.

Bovendien bezit het litteekenweefsel de eigenaardigheid, van zich in alle afmetingen te verkorten. Die vermindering in omvang der vezels berust geenszins op eene vitale contractie; ze moet veeleer als een physisch verschijnsel beschouwd worden, waarbij het verlies van water eene niet onbelangrijke rol speelt: het volledige litteeken namelijk is droog en hard, en de afschilfering is hier overvloediger dan op de normale huid.

De retractie of induratie van het litteekenweefsel moet, vooral aan het onderbeen, als eene hoogst nadeelige eigenschap aangemerkt worden; zij belemmert niet alleen den bloedtoevoer naar het nieuwgevormde weefsel, maar ze kan ook, b. v. door verhoogde spanning ten gevolge van spierwerking bij het gaan, tot scheuring aanleiding geven.

Wanneer in de omgeving van eene genezen zweer eene nieuwe ontsteking optreedt, dan kenmerkt zich het cicatricieele weefsel door zijn gering weêrstand biedend vermogen; in de sterk verminderde levensvatbaarheid der cellen ligt de grond voor eene snelle verwoesting door moleculair verval. Bij deze het veelvuldigst voor-

komende vormen van recidieven is het dan ook regel, dat de zweervlakte eene grootere ruimte inneemt.

De behandeling der gewone, eenvoudige *ulcera cruris* gaat in het algemeen niet met moeilijkheden gepaard. Eene doelmatige ligging der extremiteit, verbonden met eene prikkelend-adstringeerende therapie brengt weldra genezing tot stand.

De zeer chronische en gecompliceerde gevallen echter — en deze maken ongetwijfeld de groote meerderheid uit — stellen veelal zelfs de meest bescheidene verwachting te leur. Naar mijne meening is er geene enkele der verschillende aangeprezen geneeswijzen, welke op het »*cito et tuto curare*» van Hippokrates kan aanspraak maken. Zulke hardnekkige gevallen blijven vaak weken en maanden, zelfs jaren onder behandeling, en nadat men alle moeite en zorg er aan ten koste heeft gelegd, kan men den uitslag dier pogingen slechts bij uitzondering bevredigend noemen.

Gedurende mijn verblijf als geneesheer in het Buitengasthuis alhier heb ik gelegenheid gehad, om een aantal gevallen waar te nemen, die aan alle hulpmiddelen, welke de heilkunde ons aan de hand geeft, den hardnekkigsten weêrstand boden. Trouwens de grootste helft der hier onder behandeling komende gevallen mag gerust tot de meest verwaarloosde gerekend worden. Dit is zeer licht te begrijpen, wanneer men den hier ter stede heerschenden afkeer voor de ziekenhuizen in aanmerking

neemt. Ofschoon onze lijdens voor ruim twee derde tot de klasse der proletariërs behooren, zoo maken deze lieden toch slechts met weêrzin van het gasthuis gebruik. Dit is het ultimum refugium, waartoe zij eerst dan hunne toevlucht nemen, wanneer zij door de hevigheid van het lijden, of door nood en gebrek er toe gedwongen worden. Onder zoodanige omstandigheden zal het, dunkt mij, niemand verwonderen, dat de eenvoudige ulcera cruris hier tot de hooge uitzonderingen behooren.

Om het overzicht te vergemakkelijken, zal ik de behandelingswijzen, welke in het Buiten-Gasthuis gedurende het laatste jaar toegepast zijn, in het kort aanstippen, om vervolgens over te gaan tot de beschrijving van eene reeks van gevallen, waarvan vrij nauwkeurige aantekeningen zijn gehouden. Ten slotte zal ik door vergelijking van de verkregene uitkomsten trachten aan te toonen, welke methode van behandeling mij voorkomt het doelmatigste te zijn.

Tot de methoden, welke slechts bij uitzondering in aanmerking zijn gekomen, behooren:

1°. de behandeling met adstringentia, als solutio sulfatis zincici 1 tot 2%, en solutio nitratis argenti $\frac{1}{4}$ tot 1%, beide in omslagen;

2°. het antiseptisch verband volgens het voorschrift van LISTER;

3°. het drukverband van BAYNTON met kleefpleisterstrooken.

4°. de transplantatie van stukjes huid volgens de regels van REVERDIN.

De geneesmiddelen, waarmede in den laatsten tijd de meeste proeven werden genomen, zijn:

5°. de zuiverende behandeling met aqua chlorata of met solutio acidi carbolicum 1 tot 2,5 %;

6°. de behandeling met Balsamum Peruvianum.

Het laatste geneesmiddel is door mij in toepassing gebracht naar aanleiding van een referaat in de Geneeskundige Courant. Hierin wordt medegedeeld, dat Dr. CASPARI, badarts te Meeuberg, zeer gunstige resultaten heeft verkregen door het verbinden van vele soorten van wonden met balsamum peruvianum.

Er komt daar ter plaatse de zinsnede voor:

»Bij wonden met verlies van substantie wordt dit defect spoedig door rijkelijke plastische, vast adhaerente massa aangevuld, en van de wondranden af in betrekkelijk korten tijd met huid bedekt.» ¹⁾ Deze bewering wettigt de veronderstelling, dat door dit middel ook bij ulcera de granulatievorming bevordert, en spoedig cicatrissatie bewerkstelligd wordt. Bestaat er niet veel overeenkomst tusschen eene zweer en eene etterende wonde? Inderdaad RUST beschouwt de laatste als de type van ulcus simplex.

Een tiental proeven, welke later opgegeven worden

¹⁾ Geneeskundige Courant. Jg. XXXIII. N°. 15..

zullen aantoonen, in hoever bovenstaande onderstelling gerechtvaardigd was.

De wijze van gebruik is zeer eenvoudig; de perubalsem wordt door middel van een zacht penseel over de zweervlakte verdeeld; deze wordt bedekt met gaas en eene strook gutta-percha-papier, dat door een windsel bevestigd wordt. Het verband wordt eens in de 24 uren vernieuwd.

Voor dat ik tot de beschrijving der gevallen overga, moet ik als algemeene opmerking voorop stellen, dat het voorschrift: rust in horizontale houding met eenigszins hoogere ligging der zieke extremiteit, streng gehandhaafd, en het diëet naar de behoeften van den patient geregeld werd.

I.

J. E. G. Dreijer, zonder beroep, oud 46 jaar, wordt den 14^{den} Mei 1878 in het Buiten-Gasthuis opgenomen. Het eerste ontstaan van het ulcus, dat nu een groot gedeelte van het linkeronderbeen inneemt, dagteekent van vóór 15 jaar. Bij de opname der patiente zijn de afmetingen van het ulcus 15 bij 17 centimeter; ¹⁾ de bodem van het ulcus is gangraeneus; bij de wegname

¹⁾ Deze afmetingen werden in den regel genomen in de sagittale en horizontale richting, en geven dus slechts bij benadering een denkbeeld van de oppervlakte der zweer.

van de gangraeneuse massa, door middel van het culter treedt vrij hevige parenchymateuse bloeding op.

Therapie: solutio chlorii.

In den beginne ging de genezing vrij voorspoedig, later werd het ulcus afwisselend grooter en kleiner.

12 Mei 1879. De afmetingen van het ulcus zijn nu 5 bij 6 centimeter; vóór den malleolus internus is de omgevende huid met het been vergroeid. Sedert dien dag is geen vooruitgang merkbaar.

P. verlaat den 17^{den} Juni ongenezen het ziekenhuis.

II.

L. van Elsen, van beroep schippersknecht, oud 56 jaar, wordt den 25sten November 1878 in het Buitengasthuis opgenomen; een gezond en krachtig individu. Ulcus cruris sinistri. De eerste aandoening aan zijn been is ontstaan vóór 10 jaar; transplantatio; na tien weken genezen.

Ten gevolge van een stoot kreeg hij vóór 7 maanden recidief, dat door veronachtzaming zeer in omvang toenam en hem eindelijk noodzaakte, zich ter verpleging in het ziekenhuis te doen opnemen.

Op de onderste helft van het scheenbeen, eene handbreed boven het voetgewricht, had P. een ulcus, 10 bij 3 centimeter. (In het midden van het ulcus zijn een drietal eilandjes, die aan vroeger toegepaste transplantatie herinneren).

Therapie: solutio acidi phenyci 1%; en vervolgens solut. arg. nitr. 1%; transplantatie; later lotio c. infus. chamom.; gedurende de maand Mei 1879 solutio acidi phenyci 2,5%.

P. wordt ongenezen ontslagen den 24sten Mei.

III.

J. Drenthe, van beroep timmerman, oud 59 jaar, wordt in het ziekenhuis opgenomen den 17^{den} Maart 1879; patient was vroeger altijd gezond. Op 21jarigen leeftijd ontstond bij patient aan het rechterbeen in het onderste derde gedeelte eene ulceratie ten gevolge van eenen slag van een paard; deze ulceratie genas na drie weken, eene sterk gepigmenteerde cicatrix achterlatende; in het voorjaar van 1874 ontstonden aan beide beenen ten gevolge van een val verwondingen, die na twee maanden genezen waren onder behandeling met vochtige compressen; een jaar later recidief, waartoe een trauma had aanleiding gegeven, aan het linkerbeen; weêr spoedige genezing, maar even snel recidief.

Dit ulcus bleef tot het begin van den winter van 1878 stationair; in dien tijd, op een kouden dag thuis komende, vond P. de compressen op zijn been hard bevroren; het ulcus was vochtig, en werd langzamerhand zwart.

Bij zijne opname in het ziekenhuis bevindt zich aan

de voorvlakte van het crus sinistrum een gangraeneus ulcus, metende 10 bij 5 centimeter.

Therapie: solut. acidi phenyci 2,5%; later solut. arg. nitr. 1%; daarna Baynton's kleefpleisterstrookverband; deze behandelingen bleven zonder merkbaar gevolg.

Den 5^{den} Mei 1879 werd weder phenylwassching aangewend, thans snelle vooruitgang.

Den 10^{den} Mei zijn de afmetingen 5,5 bij 7,5.

Den 16^{den} Mei verlaat de patient het ziekenhuis, terwijl de afmetingen van het ulcus nog bedragen 4,75 bij 4,5 centimeter.

IV.

A. Bresser, van beroep schildersknecht, oud 55 jaar, wordt den 28sten April 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen. Deze persoon is gedurende 5 jaar in West-Indië in militaire dienst geweest. Te Paramaribo werd hij in het hospitaal opgenomen met gezwollen onderbeenen; vier dagen later vertoonden zich ulcera, welke daar met „chloor en kamillen” behandeld werden; P. werd voor den dienst ongeschikt verklaard wegens varices.

Vóór drie jaar ontstond na stekende pijn in de varices eene bloeding, waarna grootere en kleinere ulcera met verhoogde wondranden optraden.

Bij de opname zijn verschillende ulcera met gladden bodem voorhanden.

Therapie: solutio acidi phenyci.

Den 26sten Mei zijn nog enkele etterende punten aanwezig, welke den 7^{den} Juni geheel gesloten zijn. De varices zijn niet verbeterd; de aanwending van een drukverband wordt niet verdragen door de jeukte, die het opwekt, ook niet na de applicatie van glycerine.

P. verlaat het ziekenhuis den 3^{den} Juli.

V.

C. Lech, van beroep molenaarsknecht, oud 50 jaar, wordt den 29sten April 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen; een vrij gezond individu. Ulcus cruris sinistri, aan de binnenvlakte van het been; varices.

Het eerste begin der ulceratie is volgens het beweren van den patiënt ontstaan uit eene »steenpuist;» en langzamerhand grooter geworden.

Bij de opname zijn de afmetingen van het ulcus 8 bij 4 centimeter. De bodem is rood, vochtig, glinsterend, met grof- en fijnkorrelige granulaties voorzien; en de rand is twee millimeter boven den bodem verheven en scherp afgesneden; de huid in de omgeving van het ulcus is wankleurig; in de onderste helft van het ulcus bevinden zich twee witte eilandjes.

Therapie: solutio acidi phenyci 2,5%; later Priessnitz'sche omslagen.

Den 13^{den} Mei blijven nog slechts eenige opene plekjes

over; en den 29sten Mei wordt de patiënt geheel genezen uit de behandeling ontslagen.

VI.

J. van Beeren, van beroep werkman, oud 49 jaar, wordt den 13^{den} Mei 1879 als patiënt opgenomen; een persoon met een gezond gestel.

Vóór 4 jaar is P. lijdende geweest aan eene phlegmone van het rechter onderbeen; anderhalf jaar geleden stond ten gevolge van een stoot eene kleine ulceratie op dezelfde plek; door het loopen op klompen kreeg P. verschillende ulceraties aan den malleolus internus van het rechterbeen, later vertoonden zich ook ulcera aan de kuit van het been; varices.

Therapie: solutio acid phenyc. 2,5%.

Patiënt wordt den 17^{den} Juni genezen ontslagen.

VII.

J. W. Boomgaard, van beroep werkster, oud 44 jaar, wordt den 14^{den} Mei 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen.

Zeven weken vóór hare opname kreeg de patiënte pijn in het linkerbeen; dit been werd rood, en er ontwikkelde zich eene ulceratie.

Thans vindt men een *ulcus cruris sinistri*, 5 centi-

meter boven den mall. ext.; van onregelmatig circulair vorm; de bodem is verdiept, hobbelig, weinig granulair, naar den rand toe grauwood. Onder het ulcus bevinden zich rood gekleurde excoriaties; er zijn varices in geringen graad aanwezig.

Therapie: aqua chlorata.

12 Juni. De genezing van het ulcus vordert zeer goed.

Den 26sten Juni wordt patiënte genezen uit het ziekenhuis ontslagen.

VIII.

J. Land, van beroep bakkersknecht, oud 57 jaar, wordt den 17^{den} Mei 1879 ter behandeling opgenomen: een gezond individu.

Vóór 2 jaar ontstond ten gevolge van een val eene verwonding aan het rechterbeen, welke snel genas, maar ook telkens op dezelfde plaats of in de onmiddellijke nabijheid weder openging; aan het linkerbeen heeft de lijder ook ulcera gehad.

Aan beide onderste extremiteiten zijn varices in lichten graad aanwezig.

Bij de opname heeft de patiënt aan de onderste helft van het rechterbeen twee, aan den mall. int. één, en op den rug van den voet één ulcus.

Therapie: solutio acidi phenyci 2,5%.

Den 17^{den} Juni wordt P. genezen ontslagen.

IX.

H. J. Simmer, van beroep werkman, oud 56 jaar, wordt den 20sten Mei 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen.

Vóór 14 jaar begon bij dezen patiënt de aandoening, en hij werd toen voor vier groote ulceraties aan het rechter onderbeen behandeld; een der ulcera recidiveert telkens sedert jaren.

Het geheele onderbeen der rechterzijde is sterk gepigmenteerd en schilfert af.

Bij de opname vindt men aan den mall. ext. van het rechterbeen een eenigszins verdiept ulcus, metende 2,5 bij 3 centimeter.

Therapie: solut, acid. phen. 2,5%.

Den 16^{den} Juni is de onderste helft van het ulcus genezen; de bovenste helft vertoont eenen breedten epitheelrand, welke niet adhaereert.

Den 30sten Juni zijn de afmetingen van het ulcus 1 bij 0,5 centimeter.

Den 3^{den} Juli wordt de patiënt op eigen verlangen ontslagen, vóór dat nog de genezing geheel tot stand is gekomen.

X.

D. Albers, van beroep stoker op eene stoomboot, oud 56 jaar, wordt den 27sten Mei 1879 ter verpleging opge-

nomen. Vóór eenige jaren ontstond bij P. aan het linkerbeen door de vereeniging van verschillende puistjes eene verzwering, welke genas door bedekking met compressen, gedrenkt met brak water.

Vóór vijf maanden recidiveerde de ulceratie ten gevolge van een stoot, en bleef nu stationair; terwijl in de naaste omgeving onder hevige pijnen kleinere ulcera optraden.

P. heeft sedert zijne jeugd varices.

Bij de opname vindt men boven den mall. int. van het linkerbeen een ulcus van 6,5 bij 4,75 centimeter; en een kleiner ulcus boven den mall. ext, van hetzelfde been. Beide zijn vrij diep; het grootste is pijnlijk, en vertoont insulae; het kleinste is bezet met grofkorrelige granulatiën; behalve deze beide heeft P. nog kleinere ulcera in de nabijheid.

Therapie: solut. acid. phen. 2,5%.

De kleinere ulcera genezen snel; op het grootste verheffen zich allengs helderroode granulatiën, waardoor de bodem met de randen in hetzelfde niveau komt, en er vormen zich nieuwe eilandjes.

Den 16^{den} Juni zijn de afmetingen van het grootste ulcus 5 bij 4 centimeter, terwijl zich daarbij een witte rand heeft gevormd.

Den 2^{den} Juli verlaat de patient nagenoeg genezen het ziekenhuis.

XI.

T. Zonderland, van beroep dienstbode, oud 19 jaar, wordt den 31sten Mei 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen; een geheel gezond meisje.

Voor een half jaar ontstonden ulcera aan beide onderste extremiteiten, voorafgegaan door kleine pustulae; aan het rechterbeen zijn ze spoedig in genezing overgegaan, waarvan de cicatrices nog zichtbaar zijn.

Het ulcus aan het linkerbeen is allengs grooter geworden, en heeft thans tot afmetingen 3,5 bij 4 centimeter, het is gelegen drie vingerbreed boven den malleolus internus, ter zijde van de crista tibiae; de bodem is met granulatiën bedekt.

Therapie: solutio chlorii.

12 Juni. De afmetingen van het ulcus zijn 2,5 bij 3,5 centimeter, de bodem is met pus bedekt.

18 Juni. Het ulcus heeft nog één centimeter in diameter, en is met een witten rand omgeven.

Den 9^{den} Juli wordt de patiente genezen uit de behandeling ontslagen.

XII.

L. H. Bosch, van beroep zadelmaker, oud 58 jaar, wordt den 9^{den} Juni 1879 ter verpleging opgenomen.

Het eerste ontstaan van het ulcus, aan het rechterbeen,

dagteekent van een slag van een paard: genezing na zeven weken.

In het najaar van 1878 recidiveerde het ulcus ten gevolge van eene schram.

Bij de opname vertoont het rechterbeen eene handbreed boven den buiten-enkel een ulcus, met fijngranulaire bodem, scherpen, witten rand, langs de basis omgeven door eenen rooden zoom, het rechterbeen is dikker dan het linker.

De afmetingen van dit grootste ulcus zijn 7 bij 8,5 centimeter.

Iets hooger zit een kleiner ulcus van 1,75 bij 2 centimeter.

Therapie: solut. acid. phen. 2,5 %.

Den 16^{den} Juni meet het grootste ulcus 8 bij 7 centimeter; het kleine 0,5 bij 1,5 centimeter.

Den 30sten Juni zijn de afmetingen van het groote ulcus 5 en 6,75 centimeter, terwijl het kleine nagenoeg dicht is.

Den 7^{den} Juli is het kleine ulcus geheel genezen; terwijl het grootste weinig in genezing is vooruitgegaan.

De patiënt verlaat nu het ziekenhuis, echter zonder toestemming, omdat de genezing nog niet tot stand is gekomen.

XIII.

C. Eijkelboom, van beroep werkman, oud 55 jaar,

wordt den 20sten Juni 1879 in het Buiten-Gasthuis ter behandeling opgenomen. Sedert 20 jaar is deze man lijdende aan ulcera van het rechterbeen, welke zonder hem bekende oorzaak optreden; de onderste helft van het crus is sterk gepigmenteerd.

Bij de opname vertoont het rechter onderbeen twee ulcera; het eene bevindt zich midden op de crista tibiae, is oppervlakkig, en heeft eenen roodgrijzen, eenigszins hobbeligen bodem; de afmetingen zijn 3,5 bij 4 centimeter.

Het andere heeft zijne zitplaats vlak boven den buiten-enkel; de randen van dit ulcus zijn dik en ondermijnd; en de bodem is met een okergelen etter bedekt; de afmetingen zijn 2 bij 3,5 centimeter.

Beide ulcera zien licht gangraeneus uit.

Therapie: solutio acidi phenylici 2,5 %.

Den 2^{den} Juli zijn de afmetingen van het groote ulcus 3 bij 5 centimeter; van het kleine 2,5 bij 4 centimeter.

Den 14^{den} Juli meet het groote ulcus 2,5 bij 5, en het kleine 1,5 bij 3 centimeter.

Den 28sten Juli is het groote ulcus 0,75 bij 1 centimeter; terwijl het kleine geheel genezen is.

Den 11^{den} Augustus wordt P. genezen ontslagen.

XIV.

H. W. Raedecker, van beroep kastenmaker, oud 68 jaar, wordt den 27sten November 1878 ter verpleging opgenomen.

Varices hebben zich bij dezen persoon reeds in de jeugd ontwikkeld.

Sedert jaren lijdt P. aan ulcera cruris; voor die aan het rechterbeen wordt een stoot, voor die aan het linkerbeen worden excoriaties na krabben als aanleidende oorzaak voor de ulcera opgegeven; deze man is reeds driemaal in het Buiten-Gasthuis gedurende korteren of langeren tijd behandeld.

Bij de opname is er een ulcus gelegen boven den mall. ext. cruris dextri, ter diepte van één centimeter, en metende 2 bij 4 centimeter, en met eenen grauwwitten bodem.

Boven den mall. int. cruris sin. bevindt zich een tweede grooter ulcus, metende 6 bij 10 centimeter.

Therapie: solut. acid. phen. 2,5%, onder welke behandeling de genezing geen merkbaaren vooruitgang vertoont.

Na verwisseling van phenylzuur met argentum nitricum sluit zich het ulcus aan het rechterbeen, den 26sten Mei 1879.

Het ulcus aan het linkerbeen gaat langzaam vooruit; den 7^{den} Juni meet het 2 bij 4 centimeter.

De ulcera zijn steeds met droge, zwarte, adhaereerende korsten aan de genezende randen bedekt.

Den 23sten Juni zijn de afmetingen 2,5 en 4,5 centimeter; thans wordt Lister's antiseptisch verband aangewend.

30 Juni; de zwarte rand aan het ulcus, afkomstig van

de behandeling met *argentum nitricum*, is verdwenen; afmetingen 2,5 bij 5 centimeter.

7 Juli: het *ulcus* breidt zich uit, en wordt stinkend; thans wordt weder *carbolzuur* toegepast.

14 Juli: de afmetingen van het *ulcus* zijn nu 3 en 6,5 centimeter; het is met een vuilwitten rand omgeven.

Het *ulcus* aan den *mall. ext. cruris dextri*, dat scheen genezen te zijn, bleek na het afvallen van de zwarte korst nog te *suppureeren*; de afmetingen zijn 0,5 bij 1,5 centimeter.

Op dien dag wordt behandeling der zweer met *Balsamum Peruvianum* geïnstitueerd.

19 Juli. Het *ulcus cruris sinistri* meet 3 bij 6 centimeter; de bodem is bezet met bleekroode granulaties, door eene gele etterlaag bedekt, het *ulcus cruris dextri* is genezen.

24 Juli. De afmetingen van het *ulcus* zijn heden 2 bij 5 centimeter.

Den 26sten Juli overleed de patiënt aan eene *endocarditis ulcerosa*.

XV.

J. Jilles, van beroep steenbikker, oud 76 jaar, wordt den 8sten Mei 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen.

In het begin van het vorige jaar kreeg P. ten gevolge van een stoot eene ulceratie aan het linker onderbeen, welke onder de aanwending van vochtige compressen genas; in den zomer trad een recidief op.

P. werd sedert October 1878 gedurende acht weken in het Binnen-Gasthuis behandeld, en genezen ontslagen.

Bij de opname alhier is P. weer ten gevolge van een trauma gedurende twee maanden lijdende aan een ulcus cruris sinistri: afmetingen 6,5 bij 7 centimeter; het ligt eene handbreed boven den malleolus internus; de rand van het ulcus is wit en glad, de bodem grofkorrelig en met pus bedekt.

Therapie: solut. acid. phen. 2,5%.

26 Mei. Afmetingen 5,5 bij 6 centimeter.

7 Juni. Afmetingen 5,5 bij 5,5 centimeter; de epitheliale zoom is niet scherp afgescheiden, maar gaat geleidelijk op den bodem van het ulcus over, aan den bovenrand zijn de hoogroode, fijnkorrelige granulaties gelijk met de omgevende huid.

16 Juni. Afmetingen 5 en 5,5 centimeter.

23 Juni. Afmetingen 3,75 bij 5 centimeter.

14 Juli. Afmetingen 3,5 bij 4 centimeter; de roode breede rand gaat schuin op de basis over.

21 Juli. De zweer is stationair gebleven.

Nu wordt begonnen met de behandeling van het ulcus met Balsam. Peruv.

28 Juli. De afmetingen zijn 3 bij 3 centimeter.

4 Augustus. Eene zeer sterke, sereuse afscheiding is opgetreden, het ulcus geneest voorspoedig.

Den 11^{den} Augustus verlaat P. het ziekenhuis.

XVI.

P. G. Jansz, van beroep gaswerker, oud 51 jaar, wordt den 13^{den} Mei 1879 alhier ter verpleging opgenomen, hij is vroeger altijd gezond geweest.

Voor 12 jaar gaf eene verwonding aanleiding tot eene ulceratie aan het rechterbeen, die in November 1877 voor de eerste maal geheel dicht was; in het najaar van 1878 recidief.

Bij zijne opname bestaat aan de achtervlakte van het rechter-onderbeen, ongeveer eene handbreed boven den mall. ext., eene langwerpige zweer, welke in het onderste gedeelte door eene huidbrug in tweeën verdeeld is: de afmetingen zijn 1,75 bij 6,5 centimeter voor het groote, en 1 bij 2 eentimeter voor het kleine gedeelte.

De bodem is hoogrood, een weinig korrelig, en vochtig door sereuse afscheiding, de rand is hard, scherp afgesneden, en de omringende huid is geïnfiltreerd, oedeematus.

Therapie: Lister's antiseptisch verband.

26 Mei. Geen vooruitgang aan het ulcus te bespeuren, ten gevolge van de drukking van het verband lichte excoriaties in den omtrek van het ulcus. De basis is

glad, donkerbruin-rood met grauwe strengen, in het midden verdiept, een weinig granulair, de verdikte, witte rand is eenigszins opgeworpen.

7 Juni. Het kleine ulcus is in omvang afgenomen, het groote is aan zijne uiteinden smaller geworden; de huidrand is nog scherp. De boven vermelde huidbrug heeft zich verbreed, en is aan beide zijden door een grijs-witten zoom begrensd, welke niet aan de roodbruine, min of meer glinsterende basis van het ulcus adhaereert. Rondom het groote ulcus blijft de huid hard, de omgeving van het kleine is zachter geworden.

16 Juni. De afmetingen van het grootste ulcus zijn 1 bij 6 centimeter, het is aan zijne bovenzijde gootvormig verdiept, het kleine ulcus is volkomen glad.

23 Juni. De huidbrug is iets grooter geworden, het groote ulcus blijft stationair; aan het kleine is eenige vooruitgang merkbaar.

7 Juli. Aan het groote ulcus geen vooruitgang, het kleine is bijna dicht.

14 Juli. De randen van het grootste ulcus zijn dikker geworden; het kleine is gecicatriseerd.

21. Juli. Therapie: Balsam. peruvianum, het ulcus was de laatste week stationair gebleven.

De aanwending van balsam. peruv. gedurende drie weken bleef zonder gevolg; er wordt daarna eene proef genomen met het drukverband van Baynton.

Het ulcus wordt na 8 dagen grooter en dieper, en de

afscheiding is verminderd; thans wordt Unguent. terebinth. aangewend.

25 Aug. Er hebben zich vrij broze granulaties ontwikkeld, onder sereuse en foetide afscheiding; de afmetingen zijn 1 bij 8 centimeter.

Sedert 25 Augustus word het ulcus met unguent. elemi behandeld.

Den 1sten September heeft zich de bodem van het ulcus met hoog roode granulaties bedekt, en is op gelijke hoogte met de randen gekomen; de randen zijn zachter en eenigszins rood geworden.

Den 10^{den} September wordt weder een aanvang genomen met de applicatie van balsam. peruv.

15 Sept. Er heeft zich een epitheliale zoom aan de randen van het ulcus gevormd; de granulaties zijn vaster, minder rood, en met eene dunne, gele etterlaag bedekt.

20 Sept. De randen en de bodem zijn thans geheel tot gelijke hoogte; aan de onderste zijde is het ulcus smaller geworden; de afmetingen zijn nu 0,75 centimeter bij 6 aan den boven-, en 0,5 aan den onderkant.

XVII.

G. Nagel, een gezonde arbeider, oud 48 jaar, wordt den 26sten Juni 1879 in het Buiten Gasthuis opgenomen. Sedert ruim een jaar is Patiënt lijdende aan eene zweer van het linker onderbeen, deze is ontstaan door een

stoot, breidde zich allengs uit, terwijl zich in het midden een knobbel ontwikkelde.

Bij het onderzoek vindt men onmiddellijk boven den mall. ext. van het linkerbeen eene onregelmatig ovale zweer, metende 5 bij 11 centimeter, de bodem is aan den onderkant met gele, stinkende detritusmassa bedekt; aan den bovenkant is de vlakke granuleerende, naar het midden toe opgehoogd; omgeven door een rooden rand.

Therapie: solut. acid. phen. 2,5 %.

3 Juli. De detritusmassa heeft zich grootendeels afgestooten; alleen de onderste hoek van het ulcus is nog licht gangraeneus; de bodem is fijn granulaire.

14 Juli. De rand aan den onderkant is ondermijnd, bij drukking ontlast zich eene aanzienlijke hoeveelheid pus; de bovenkant is woekerend.

21 Juli. De huidrand op de ondermijnde plek heeft zich vastgehecht en is niet pijnlijk; er heeft zich een gladde, dunne, roode epitheliaalrand gevormd.

28 Juli. De afmetingen zijn 6,5 bij 9 centimeter; de epitheliale rand blijft dun en vertoont eenen rooden zoom.

11 Aug. Afmetingen: 5 bij 9,25 centimeter.

18 Aug. Het ulcus meet 5 bij 9,25 centimeter; naar het schijnt, ontwikkelt zich een fijn, geleiachtig randje langs den rooden zoom, zonder geleidelijken overgang van het epithelium, de granulaties zijn fijnkorrelig en hoogrood.

Therapie: Balsamum peruvianum.

25 Aug. Er heeft zich een breede, witte zoom met een fijn, rood randje gevormd, afmetingen 5 bij 8 centimeter.

1 September. De rand is soliede, wit, glad, geleidelijk overgaande op de grofkorrelige, bleekroode vlakke, welke zich aan den onderkant verkleind heeft.

17 Sept. De afmetingen zijn 4 bij 6 centimeter; de sterk opgehoogde bodem steekt scherp af bij den witten, stevigen rand.

XVIII.

W. B. Greeve, zonder beroep, oud 68 jaar, wordt den 15^{den} Juli 1870 ter verpleging opgenomen.

Deze persoon heeft sedert 9 maanden ten gevolge van een stoot een ulcus aan het rechter onderbeen, drie vingerbreed boven de mall. ext., metende 2,5 bij 3,25 centimeter; en een ulcus boven den mall. int., waarvan de afmetingen zijn 4 bij 1,5 centimeter.

De bodem der ulcera is granuleerende, geelachtig rood; de omgevende huid is rood en gezwollen; P. heeft op en om de ulcera veel last van jeuken.

Therapie: Balsam peruv.

30 Juli. Eene sterke etterige afscheiding is opgetreden; de afmetingen zijn nu van het eerstgenoemde ulcus 2 bij 3, en van het andere 1 bij 3 centimeter.

6 Augustus. Er hebben zich bleekroode, hoogstaande granulaties ontwikkeld.

13 Aug. De bodem is gelijk met de omringende huid geworden; de ulcera zijn tevens kleiner.

20 Aug. De afmetingen van de ulcera zijn nu geworden 1 bij 2, en 0,5 bij 2 centimeter.

10 Sept. De beide ulcera zijn geheel genezen.

XIX.

F. G. Joachim, van beroep bakkersgezel, oud 58 jaar, wordt den 22sten Juli 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen.

Ulcus cruris sinistri: recidief voor de vierde maal.

De aandoening is het eerst opgetreden vóór 4 jaar ten gevolge van een trauma; thans vertoont het onderbeen 12 centimeter boven den mall. int. eene ovale zweer, metende 4 bij 6,25 centimeter, de randen zijn scherp, iets verheven, loodrecht opstijgende uit de roode, weinig granuleerende, vrij etterige basis; de huid in den omtrek is boven en zijdelings desquameerende, beneden glad, glinsterend rood, die roodheid blijft bij drukking bestaan.

Therapie: Balsamum peruvianum.

28 Juli. De afmetingen van het ulcus zijn 3,5 bij 5,5 centimeter; de bodem is met fraaie, bleekroode granulaties bedekt, en vertoont min of meer verdiepte plekken.

4 Augustus. Afmetingen 3 en 5,5 centimeter, sterke etter-afscheiding, witte, soliede epitheliale rand.

11 Aug. Afmetingen 2,5 bij 4 centimeter.

18 Aug. Afmetingen 2 en 3 centimeter, fraaie, aan den onderrand sterk opgehoogde granulaties; er heeft zich een regelmatige, witte rand gevormd.

25 Aug. De afmetingen zijn 1 bij 1,5 centimeter; de soliede witte rand is alleen aan den bovenkant scherp afgesneden; de vleeschheuveltjes zijn met geel, etterachtig beslag overdekt.

1 Sept. Eene kleine, bloedende plek, 0,75 bij 1, ver-
toont zich als overblijfsel van het ulcus.

15 Sept. In het midden van het gladde, vaste lit-
teeken bestaat nog een bloedig puistje; maar reeds den
17^{den} Sept. is P. geheel hersteld.

XX.

J. van Wijk, van beroep naaister, oud 73 jaar, wordt den 30sten Juli 1879 ter verpleging opgenomen. P. heeft vroeger veel aan koorts en geleden. Ten gevolge van een stoot heeft zich vóór drie jaar eene zweer aan het linker-onderbeen ontwikkeld; voor de derde maal als recidief komt ze thans onder behandeling.

Er zijn twee ulcera aanwezig, het eene op de crista tibiae vier vingerbreed boven het voetgewricht, met gangraeneusen bodem, en roode pijnlijke randen; de afmetingen zijn 7,75 bij 8 centimeter. Op den mall. int. bevindt zich een tweede ulcus, van 4,5 bij 6 centimeter.

Er worden eerst cataplasmata semin. lini aangewend; en nadat de bodem van het ulcus zich gezuiverd heeft, Balsamum peruvianum.

13 Augustus. Afmetingen van het groote ulcus 7,5 bij 7 centimeter; van het kleine 3 bij 5 centimeter.

19 Aug. Er hebben zich bleekroode, grofkorrelige granulaties ontwikkeld, en een breede, witte, soliede epitheliaalrand; het kleine ulcus meet 3 bij 4 centimeter; het groote is aan den onderrand bijna vergroeid, en geheel van vorm veranderd.

21 September. Het kleine ulcus is gesloten; de cicatrix is met eene ruwe korst bedekt. Het groote ulcus heeft zich in tweeën verdeeld, het bovenste gedeelte meet 0,5 bij 1 en het onderste 1 bij 2 centimeter.

XXI.

J. Bakker, van beroep bakker oud 68 jaar, wordt den 30sten Juli 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen.

P. is met uitzondering van verschillende koortsaanvallen steeds gezond geweest. Twintig jaar geleden kreeg hij voor het eerst een ulcus aan het linkerbeen, dat onderscheidene malen recideerde.

Bij de opname vindt men aan het onderbeen een zestal ulcera van verschillende grootte, en ontstaan na een koortsaanval. Sedert vier jaar hebben zich varices ontwikkeld, en patient klaagt over vermoeidheid in het

been. De ulcera zijn vrij diep, met rooden rand en grijsen bodem; en hebben de volgende afmetingen: het grootste, gelegen midden op de crista tibiae meet 3,5 bij 12 centimeter; twee andere, gelegen aan de binnenvlakte der kuit, het eene 3 bij 6, het andere 2 bij 6 centimeter; twee kleine aan de buitenvlakte der kuit, het eene 2,5 bij 3, het andere 1,5 bij 3 centimeter; eindelijk een, onmiddellijk boven den mall. int., 3 bij 4,5 centimeter.

Therapie: Balsamum peruvianum.

4 Augustus. Er is eene vrij sterke purulente afscheiding aan de ulcera opgetreden.

11 Aug. De basis der ulcera heeft zich onder sterke eeltvorming met stevige granulaties bedekt; de randen zijn meer glad.

18 Aug. De kleinere ulcera zijn genezen; de overige vertoonen soliede, grofkorrelige, doch licht bloedende granulaties.

25 Aug. De bleekroode, op kleine champignons gelijkende granulaties zijn 2 millimeter boven de gladde, met roode puntjes bezette randen verheven.

1 September. Van het ulcus op de tibia en dat boven den mall. int. zijn nog enkele gedeelten over.

15 Sept. De ulcera zijn tot onbeduidende plekjes verminderd; de cicatrices zijn glad, rood en niet pijnlijk.

XXII.

W. ten Cate, van beroep werkman, oud 56 jaar, een potator, komt den 11^{den} Augustus 1879 onder behandeling. Vóór 22 jaar zijn varices aan het rechterbeen te voorschijn getreden, en sedert dien tijd is patiënt lijdende aan beenzweren, welke telkens recidiveeren; hij is dan ook reeds vier maal in de gasthuizen behandeld.

Aan het rechterbeen bevinden zich sterk uitgedrukte varices, vooral aan de knie, minder duidelijk aan het crus. Op de binnenvlakte van het onderbeen breidt zich een groot ulcus uit, beginnende op den enkel, en de crista tibiae vier vingerbreed overschrijdende. De afmetingen zijn 17 bij 19 centimeter, de randen zijn onregelmatig, rood en gezwollen, op den hobbeligen bodem wisselen bruine granulaties af met grijsgroene gangraeneuse plekken; in het bovengedeelte verheffen zich twee insulae.

Therapie: Unguent. terebinth. om de zuivering der wondvlakte te bevorderen.

18 Augustus. De sterk roode bodem van het ulcus scheidt eene ruime hoeveelheid pus bonum et laudabile af. Vijf centimeter van den onderrand verwijderd, vertoont zich een met oedemateuse granulaties voorzien plekje, dat door den patiënt als het uitgangspunt van de zweer beschouwd wordt.

19 Aug. Therapie: Balsam. peruv.

25 Aug. Op den bodem verheffen zich grofkorrelige, lichtbloedende granulaties, bedekt met ruime purulente afscheiding. Aan den bovenrand heeft zich een soliede, trapsgewijze opstijgende, epitheliale zoom gevormd. De afmetingen zijn 15 bij 16 centimeter. Een der eilandjes is de helft grooter geworden.

1 September. De soliede randen gaan trapsgewijze op de stevige, met eene fijne etterlaag bedekte granulaties over; een der eilandjes is met den rand vereenigd. Het oedemateuse plekje wordt met lapis infernalis aangestipt.

13 Sept. De etter-afscheiding is nog altijd belangrijk, afmetingen 12 en 14 centimeter.

19 Sept. Thans is ook het tweede eilandje met den rand in verbinding getreden; de afmetingen zijn 10 bij 12 centimeter.

Patiënt blijft onder behandeling, en de toestand der zweervlakte wettigt het vermoeden, dat de genezing weldra tot stand zal komen.

XXIII.

J. ter Brugge, gepensioneerd marinier, oud 46 jaar, wordt den 12^{den} Augustus 1879 in het Buiten-Gasthuis ter verpleging opgenomen.

De gezondheidstoestand van patient is vroeger steeds gunstig geweest, sedert twee jaar echter lijdt hij aan

chronische beenzweren, om welke reden hij in 1874 voor den dienst ongeschikt werd verklaard.

Status praesens. Op het rechter onderbeen vertoont zich een ulcus, vlak boven den mall. int., metende 5 bij 9 centimeter. Op het linkerbeen bevinden zich twee ulcera: het eene op den mall. ext., metende 4 bij 4,25 centimeter, het andere, een handbreed hooger, ter grootte van 3,75 bij 5 centimeter; aan de achtervlakte der kuit ligt nog een derde ulcus, ter grootte van 2 bij 4 centimeter.

De bodem dezer ulcera heeft een licht gangraeneus, torpied aanzien, de randen zijn vrij dik en geïnjicieerd, de huid in den omtrek is rood, deels met schilfers bezet, deels ontveld. Er zijn geen varices aanwezig. De lymphklieren onder het lig. Poupartii zijn opgezet.

Therapie: Balsamum peruvianum.

17 Aug. De granulaties hebben een gunstig voorkomen, van den rand uit ontstaat een solied epitheliaal bekleedsel, op een der ulcera is een eilandje opgetreden.

25 Aug. De granulaties zijn sterk opgehoogd, grofkorrelig, met gelen etter bedekt; de soliede epitheliale zoom gaat geleidelijk op den gevulden bodem over.

1 September. De genezing der ulcera vordert voorspoedig.

15 Sept. De afmetingen van het ulcus cruri dextri zijn 2 bij 3 centimeter; de bodem vertoont thans een heuvelvormig aanzien, het ulcus op den mall. ext. crur. sin. is met een stevig litteeken gesloten.

20 Sept. De oppervlakte der nog overgebleven ulcera is glad, de afmetingen van het *ulcus cruris dextri* zijn 1 en 2 centimeter. Op het *crur. sin.* hebben de ulcera een cirkelvormigen omtrek, het eene met een diamet van 0,5, het andere van 1 centim.

XXIV.

H. Baars, van beroep sjouwerman, oud 45 jaar, wordt den 18^{den} Augustus 1879 als patiënt opgenomen, een gezond en zeer krachtig individu.

Deze man is reeds sedert 25 jaar lijdende aan *ulcera cruris*, waarvan hij het eerste ontstaan toeschrijft aan eene contusie ten gevolge van een val. Bij het eerste optreden was de voorzijde der *tibia* eene handbreed boven het voetgewricht de zitplaats der ulceratie; deze was spoedig genezen. Onmiddellijk daarna verscheen een *ulcus* aan den linker *malleolus internus*; in de omgeving van den enkel ontstonden telkens ulcera, nu sedert een jaar dicht. Kort en tijd daarna kwamen aan hetzelfde been twee nieuwe ulcera te voorschijn, waarmede hij thans onder behandeling komt.

Bij het onderzoek blijkt, dat de linker voet aanmerkelijk dikker is dan de rechter; de huid van den linker voet en van het onderste gedeelte van het been is rood en gezwollen, vooral aan de voorzijde en ter hoogte van den enkel. Vlak vóór den *mall. ext.* bevindt zich een

ulcus met dikke, verschuifbare randen, en eenigszins verdiepten, rooden, grofkorreligen bodem; de afmetingen zijn 4 bij 4 centimeter.

Aan den mall. int. van hetzelfde been bevindt zich een ulcus, dat dieper is dan het zooeven vermelde, en welks afmetingen zijn 2 bij 4 centimeter.

Therapie: Balsam. peruv.

Onder deze behandeling neemt de zwelling van den voet spoedig af, en de ulcera genezen voorspoedig; zoodat P. reeds den 10^{den} September geheel hersteld is, en den 14^{den} het ziekenhuis verlaat.

XXV.

J. E. Tit, zonder beroep, oud 64 jaar, wordt den 4^{den} September 1879 in het Buiten-Gasthuis opgenomen. P. heeft vroeger nooit over zijn gezondheidstoestand te klagen gehad; voor eenige jaren kreeg hij eene verzwering aan het linker onderbeen, waarvan de overblijfselen in den vorm van een uitgebreid, donker gepigmenteerd litteeken zichtbaar zijn.

Verleden jaar verschenen even boven de knie een drietal knobbels, welke allengs dikker werden, en in verettering overgingen. Eenigen tijd later ontstonden een drietal ulceraties aan den linker voet, welke hij te huis zonder gunstig gevolg liet behandelen, en die hem eindelijk dwongen, in het ziekenhuis hulp te zoeken.

Bij de opname vertoont de linker onderste extremiteit zeer sterke varices; boven de knie ligt een ulcus, ter grootte van 3 bij 2 centimeter, met onregelmatige, sterk geïnfiltreerde, eenigszins ondermijnde randen; de bodem is rood, niet gegranuleerd, met eene laag dunnen etter bedekt.

De hiel van den linker voet is de zitplaats van drie ulcera, met scherp afgesnedene randen, en een diepen, drogen bodem zonder granulaties; de huid is geïnfiltreerd, rood en zeer pijnlijk. De afmetingen der ulcera variëeren tusschen 2 en 3 centimeter.

Therapie. Nadat gedurende een vijftal dagen de ulcera met unguent elemi verbonden waren, hebben zich op den bodem granulaties ontwikkeld; thans wordt Balsam. peruv. geapliceerd.

15 September. De ulcera zijn met bleekroode granulaties opgevuld; aan de randen treedt eene fijne, witte, epitheliale zoom te voorschijn.

20 Sept. Het ulcus boven de knie is met een stevigen, witten, epithelialen rand omgeven, en meet thans 1 bij 1,5 centimeter. Van de ulcera aan den voet zijn er twee genezen; het derde is tot eene kleine, ovale plek samengekrompen.

Bij de beschouwing van de therapeutische waarde der geneeswijzen, welke in de beschreven gevallen zijn aangewend, meen ik mij te moeten bepalen bij de behandeling met *solutio acidi phenylici*, met *solutio chlorii* en met *balsamum peruvianum*.

De overige opgegevene methoden komen hierbij minder in aanmerking: eensdeels omdat ze niet van algemeene toepassing zijn geweest, waartoe ze trouwens uit haren aard ook minder geschikt zijn; anderdeels omdat uit de gevallen, waarin ze beproefd werden, blijkt, dat de uitslag slechts in enkele gevallen gunstig was.

Van de doorlopende behandeling met *solutio nitratis argenti* zou men zelfs kunnen beweren, dat ze nadeelig werkt; omdat ten gevolge van de incrustatie van het granulatie-weefsel de cicatrisatie belemmerd wordt. Het gebruik van *nitras argenti* in substantie kan te pas komen bij woekerende of bij oedemateuse granulaties; en in soortgelijke gevallen is de werking dan ook eene uitstekende.

De *solutio chlorii* en de *solutio acidi phenylici* als verbandmiddel bij beenzweren schijnen in werking onderling niet te verschillen; immers de gevallen, welke met *aqua chlorata* behandeld zijn, vertoonen in hun verloop geen noemenswaardige afwijkingen van diegene, bij welke de *solutio acidi phenylici* is aangewend.

Deze beide geneesmiddelen zijn zeer geschikt voor de

behandeling van *ulcera gangraenosa*, daar ze uitmunten door hunne vernietigende werking op organische weefsels en lagere organismen. Nadat de opgenoemde middelen korteren of langeren tijd zijn aangewend, komt onder de zich afstootende detritusmassa een zuivere, met granulaties bedekte bodem te voorschijn. De gangraeneuse zweer kan nu met eene gewone, niet gecompliceerde gelijk gesteld worden.

Gedurende het stadium *suppurationis* der zweren in het algemeen is de gunstige werking dezer krachtige agentia niet te miskennen; indien de oppervlakte der zweer niet uitgebreid is, en onder de beschuttende etterlaag zich levensvatbare granulaties ontwikkeld hebben, dan komt wel eens snelle genezing tot stand.

Vordert echter de littekenvorming ten gevolge van het groote verlies van weefselzelfstandigheid of uit hoofde van den belangrijken omvang der zweer eene langere tijdruimte, dan treedt vaak de vernietigende invloed dezer antiseptica in nadeeligen zin op den voorgrond: de zweer vertoont een slap aanzien; de etterproductie vermindert sterk, en de granulatie-vorming blijft op dezelfde hoogte; met andere woorden, de zweer is torpiede geworden.

Met het oog op deze gevallen meen ik te mogen aannemen, dat de antiseptica onder zulke omstandigheden tegen-aangewezen zijn: eene andere contra-indicatie zou men kunnen afleiden uit het gevaar van intoxicatie ten gevolge van de resorptie van carbolzuur.

Gedurende de behandeling met *Balsamum peruvianum* vertoont de zweer een eenigszins afwijkend beeld: nadat het stadium *mundificationis* afgelopen is, treedt eene ruime afscheiding van etter op, welke zonder twijfel den naam van *pus bonum et laudabile* verdient.

Op de eerst fijnkorrelige zweervlakte verheffen zich allengs weelderige granulaties; en terwijl zich van den rand een fijne, witte, epitheliale zoom ontwikkelt, heeft de bodem zich met nieuw gevormd weefsel gevuld; de groei der meer en meer grofkorrelige granulaties neemt soms verbazende afmetingen aan; zoo zelfs, dat den waarnemer onwillekeurig het beeld van *caro luxurians* voor den geest treedt. In weerwil van hun groot bloedgehalte hebben de vleeschheuveltjes eene bleekroode kleur, welke m. i. afhankelijk is van het dunne etterlaagje, dat hunne oppervlakte steeds bedekt.

Onder het voortgroeien der epitheliale bekleeding trekt het nieuwgevormde bindweefsel zich samen, en na de volledige sluiting heeft eene gladde, vaste *cicatrix* het vroegere weefselverlies vervangen.

Ziedaar in korte trekken het verloop geschetst bij die gevallen, welke mij gelegenheid verschaft hebben, het eindresultaat waar te nemen.

Het geval XVI, een *ulcus callosum*, verdient eene meer bijzondere vermelding, als zijnde een der eerste gevallen, waarbij proeven met Peru-balsem genomen zijn.

Eene eerste aanwending gedurende drie weken liet

geen vooruitgang bespeuren; dat verwonderde mij trouwens niet: zulke droge, harde, geïnfilteerde zweren zonder granulaties bieden in den regel aan de meest beleidvolle behandeling weêrstand; er ontbreekt hier de hoofdvoorwaarde tot herstel, de reactieve ontsteking.

Na de applicatie eener prikkelende zalf zien wij fijnkorrelige granulaties te voorschijn treden, en onder het gebruik van Balsam. peruv., tijdens zijne aanwending voor de tweede maal, vormt zich om den rand een epitheliale zoom.

Dit geval heeft mij doen inzien, dat de Peru-balsem vooral aangewezen is bij zweren met een goed granuleerenden bodem; om die reden werden dan ook bij ulcera met putrieden of licht gangraeneusen bodem gedurende verscheidene dagen cataplasmata of unguent. terebinth. aangewend.

Ook bij de na langdurige aanwending van phenylwassching stationair geworden gevallen heeft de Peru-balsem zijn dienst niet geweigerd; ofschoon hier de voorwaarden niet tot de gunstigste behooren, toch ontwikkelde zich spoedig een epitheliale zoom, welke gestadig, alhoewel uiterst langzaam, voortschreed.

De vraag, welke behandelingswijze voor ulcera cruris de beste moet geacht worden, is niet met korte woorden te beslissen: eene algemeen toepasselijke methode is vooralsnog niet gevonden. De therapie moet zich voegen naar de complicaties, want deze geven ons meestal de

indicaties aan de hand; men vestige hierbij vooral zijne aandacht op den toestand van den bodem, den rand en de omgeving der zweer.

Of algemeene ziekte-toestanden bij deze locale aandoe-ningen op de genezing invloed hebben, meen ik te moeten betwijfelen; er zijn mij gevallen bekend, welke voorspoedig verliepen, bij kanker-dyscrasie, hooggradige anaemie en typhus.

Aangezien mijne proefnemingen niet talrijk genoeg zijn, en mijne waarnemingen zich over een te kort tijds-bestek uitstrekken, acht ik mij niet gerechtigd, om nu reeds eene afdoende conclusie te trekken. De in den beginne gekoesterde verwachting, dat de Peru-balsem bij chronische beenzweren tot eene spoedige genezing zou leiden, heeft zich niet bevestigd: toch meen ik dit middel te kunnen aanbevelen ter bevordering van de litteeken-vorming, een bij de behandeling der chronische ulcera zoo moeilijk te bereiken doel.

Ik vlei mij met de hoop, dat uitgebreide onderzoe-kingen mij later in staat zullen stellen, dit verbandmiddel naar waarde te leeren schatten.

STELLINGEN.

STELLINGEN

STELLINGEN.

I.

Ten onrechte beweert NIEMEIJER, dat de Chronische Bronchiaalcatarrh, Emphyseem en Bronchiectasie, die zoo veelvuldig den morbus Brightii compliceeren, hunnen oorsprong vinden in eene veranderde bloedsmenging.

II.

Bij complicatie van typhus exanthematicus met croupouse pneumonie is de prognose infaustissima.

III.

De bewering van CORNIL et RANVIER: »le mot de glÿôme vient de ce que les tumeurs cérébrales appelées ainsi possèdent la consistance de la glue" is onjuist.

IV.

De stelling van FINKELNBURG, dat het gebruik van koper in kleine doses door accumulatie in het organisme chronische intoxicatie kan teweegbrengen, is onjuist.

Compte rendu du Congr. int. d' Hyg. 1878.

V.

De ligging der nier kan door percussie niet aange-
toond worden.

VI.

Ware epilepsie is ongeneeslijk.

VII.

Wanneer bij hoogen stand van het hoofd het termineeren van den partus vereischt wordt, moet altijd keering op de knie worden toegepast.

VIII.

Als weeënbevorderend middel gedurende den partus verdient Murias pilocarpini de voorkeur boven Ergotine.

IX.

Vernauwingen van het collum uteri moeten door incisie behandeld worden.

X.

Elke verhooging der lichaamstemperatuur in het puerperium is pathologisch.

XI.

Het verband van LISTER kan gemist worden.

XII.

»Das Genu valgum Halberwachsener ist eine Verkrümmung, welche in den benachbarten Enden der Diaphyse des Femur und der Tibia ihren Sitz hat, und theils in einem ungleichen Wachsthum an der Epiphysengrenze, theils in einer abnormen Krümmung des ganzen Diaphysenendes seinen Grund hat. Die Epiphysen sind nicht wesentlich betheiligt.

Mikuliez. Langenbeck's Archiv.

XIII.

Bij traumatische aandoeningen der m.m. ciliares is spoedige enucleatio bulbi geïndiceerd.

XIV.

Kennis der psychiatrie is voor elken medicus onmisbaar.

XV.

Het ware wenschelijk, dat onder de vakken van onderwijs voor den aanstaanden medicus de toxicologie werd opgenomen.

